
LITTERATUR

DANNE NORDLING:

De mediokras tyranni

I Sverige utvecklades under mellankrigstiden en speciell humanistisk moral som fick sin explicita formulering i Per Albin Hanssons folkhemstanke. Förståelsen för denna humanism fick stor utbredning efter andra världskriget även i borgerliga kretsar. Så långt hade väl allt varit gott och väl om inte flatheten hade kommit emellan.

Lars Fimmerstad: **Lagom galen. En studie i svensk fundamentalism.** Timbro 1989.

Välvilja kombinerad med flathet är inte någon stabil konstellation — när den utsetts för försök till exploatering resulterar den så småningom i att någon sorts fundamentalism tar överhanden. Och fundamentalismen är kompromisslös, i synnerhet om motparten är helt principlös. Anser man att Karl Marx kanske hade rätt åtminstone under sin egen tid kräver fundamentalisterna total underkastelse till förmån för den mest dogmatiska marxism. Anser man att företagets vinster kanske är något skevt fördelade kräver fundamentalisterna vinstkonfiskerande fonder som till sist övertar företagen.

En rad andra exempel på den svenska fundamentalismens härjningar de senaste 20 åren finns att läsa i Lars Fimmerstads bok "Lagom galen". Givetvis är hans iakttagelser medvetet refererade med den tillspetsning som den kåserande stilen kräver. Icke desto mindre har fundamentalisterna uttryckt sig på samma sätt sedan mitten av 60-talet men med anspråk att bli tagna på fullaste allvar. Att framföra långtgående påståenden utan djupare analys är fortfarande det gängse uttryckssättet på kultursidor och i idé- och kulturtidskrifter.

Boken är ett enda långt helgerån mot allt

vad svenskar håller heligt. Jag kan tänka mig att många som inte på något sätt befinner sig till vänster i politiken också kan känna sig träffade. Konformismen och dragningen till att vara "vanlig" och "lagom" finns i alla politiska läger. Därför blev naturligtvis svenskarna ett värlöst offer för jämlikhetsfilosofins frammarsch under andra hälften av 60-talet. Känner man sig underlägsen lyssnar man gärna på den som predikar att de starka är onda och moraliskt defekta i alla avseenden.

Den stora massan identifierar sig dock inte med de starkas motpol utan ägnar sig i stället åt en sentimental dyrkan av "de små". Det viktigaste är att verbalt värna de svaga och bekämpa de starka. I praktiken måste dock ett antal starka alltid hållas vid vigör för att ett lämpligt hatobjekt skall kunna pekats ut. Det verkliga slagmålet försiggår mellan de mediokra medelmåttorna som organiserat sig mot sina något mer framgångsrika grannar. Här frodas den svenska avundsjukan och egoismen under godhetens och solidaritetens täckmantlar.

Slagsmålet har oftast varit något osymmetriskt och skett enligt principen "vänd den andra kinden till". Så länge fundamentalisterna haft initiativet har medelklassen i Sverige kunnat belastas med skatter som endast miljonärer i andra länder drabbats av. Fimmerstad visar hur de mediokras tyranni utvecklats på detta och en rad andra områden utan att de drabbade förmått mobilisera något verkligt motstånd.

Boken borde utgöra en intressant tankeställare för alla som hittills "tjutit med ulvarna" men som egentligen tycker något annat. Problemet är bara att få dessa att läsa boken. En lämplig julklapp kanske?